

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ & ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
& ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΑΓΟΡΑΣ
Δ/ΝΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ & ΓΕΜΗ
Τμήμα Θεσμικών Ρυθμίσεων & ΓΕΜΗ

Ταχ. Δ/ση: Πλ. Κάνιγγος
Ταχ. Κώδικας: 101 81
Πληροφορίες: Α. Οικονομάκη
Τηλέφωνο: 213 15 14 303
FAX: 210 38 38 981

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ

Αθήνα, 24 - 6 - 2015

Αριθμ. Πρωτ. : 68293

ΠΡΟΣ: - Υπηρεσίες ΓΕΜΗ Επιμελητηρίων της χώρας
(και με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο φροντίδι
της ΚΕΕΕ)

ΚΟΙΝ/ΣΗ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜ. ΕΣΟΔΩΝ
- ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΕΛΕΓΧΩΝ & ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΔΗΜ. ΕΣΟΔΩΝ
Δ/ΝΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ Γ΄
- ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ
ΤΜΗΜΑΤΑ Α-Β
Καρ. Σερβίας 10
10184, Αθήνα

- ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Γ.Ε.ΜΗ.
(φροντίδι της ΚΕΕΕ)

- ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ Γ.Ε.ΜΗ.
Ακαδημίας 6
106 71 Αθήνα

ΘΕΜΑ : ΠΑΡΟΧΗ ΟΔΗΓΙΩΝ & ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΓΡΑΦΗ ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Με αφορμή αφενός την έκδοση της με ΑΠ 1045/10-2-2015 ΠΟΛ εγκυκλίου του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων (ΑΔΑ : Ψ127Η-Φ90) και αφετέρου την υποβολή στην Υπηρεσία ερωτημάτων σχετικά με τη διαδικασία διαγραφής προσωπικών και κεφαλαιουχικών εταιρειών μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας λύσης και εκκαθάρισης, καθώς και με τα δικαιολογητικά τα οποία πρέπει στη συνέχεια να κατατίθενται στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ., σας γνωρίζουμε τα εξής και παρακαλούμε για την ομοιόμορφη εφαρμογή :

1. **Μετά το πέρας της εκκαθάρισης κεφαλαιουχικής εταιρείας (ΙΚΕ, ΕΠΕ, ΑΕ)**, οι εκκαθαριστές μεριμνούν για τη δημοσίευση της ολοκλήρωσης της διαδικασίας στο ΓΕΜΗ οπότε και η εταιρεία διαγράφεται και εκδίδεται σχετική ανακοίνωση. Πιο συγκεκριμένα, διακρίνουμε τις παρακάτω περιπτώσεις:
  - 1.1. Στην περίπτωση **του πέρατος εκκαθάρισης ανωνύμων εταιρειών**, οι εκκαθαριστές καταρτίζουν οικονομικές καταστάσεις πέρατος εκκαθάρισης, τις οποίες δημοσιεύουν σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 43β, παρ. 5 του κ.ν.

2190/1920 και οι οποίες εγκρίνονται από τη Γενική Συνέλευση. Η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, η οποία εγκρίνει τις οικονομικές καταστάσεις πέρατος εκκαθάρισης και απαλλάσσει τους εκκαθαριστές και τους ελεγκτές από κάθε ευθύνη, καταχωρίζεται στο ΓΕΜΗ και εκδίδεται σχετική ανακοίνωση. Στη συνέχεια οι εκκαθαριστές αποδίδουν τις εισφορές των μετόχων, καθώς και τα υπέρ το άρτιο ποσά, που είχαν τυχόν καταβληθεί, και διανέμουν το υπόλοιπο προϊόν της εκκαθάρισης της εταιρικής περιουσίας στους μετόχους, κατά το λόγο της συμμετοχής τους στο καταβεβλημένο Μετοχικό κεφάλαιο. Η ανωτέρω διαδικασία περιγράφεται αναλυτικά στο άρθρο 49 του κ.ν. 2190/1920.

Συνοψίζοντας, **προκειμένου να διαγραφεί μία ΑΕ από το ΓΕΜΗ πρέπει να προσκομιστεί στην αρμόδια ΥΓΕΜΗ η ανωτέρω απόφαση της ΓΣ και οι εγκεκριμένες από αυτή οικονομικές καταστάσεις πέρατος εκκαθάρισης. Η εν λόγω απόφαση και οι οικονομικές καταστάσεις καταχωρίζονται στο ΓΕΜΗ, η εταιρεία διαγράφεται** (δηλ. αλλάζει η Κατάσταση Επιχείρησης από «λύση - εκκαθάριση» σε «διαγραφή») **και εκδίδεται σχετική ανακοίνωση.**

- 1.2. Στην περίπτωση **του πέρατος εκκαθάρισης εταιρειών περιορισμένης ευθύνης**, οι εκκαθαριστές καταρτίζουν τελικές οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες υποβάλλονται στις διατυπώσεις δημοσιότητας που περιγράφονται στο άρθρο 8, παρ. 1 και 3 του ν. 3190/1955. Στη συνέχεια οι εκκαθαριστές διανέμουν το προϊόν της εκκαθάρισης της εταιρικής περιουσίας στους εταίρους, ανάλογα με τη μερίδα συμμετοχής τους. Η ανωτέρω διαδικασία περιγράφεται αναλυτικά στο άρθρο 50 του ν. 3190/1955. Δεδομένου ότι οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (ισολογισμοί) των ΕΠΕ εγκρίνονται από τη Συνέλευση των Εταίρων, είναι σαφές ότι και οι αντίστοιχες οικονομικές καταστάσεις πέρατος εκκαθάρισης χρήζουν ανάλογης διαδικασίας. Ως εκ τούτου, στο ΓΕΜΗ προσκομίζονται από τους εκκαθαριστές και καταχωρίζονται τόσο οι οικονομικές καταστάσεις πέρατος εκκαθάρισης όσο και οι σχετικές αποφάσεις της Συνέλευσης των Εταίρων για την έγκρισή τους και την απαλλαγή των εκκαθαριστών και ελεγκτών από κάθε ευθύνη. Μετά την καταχώριση των ανωτέρω, η οποία μπορεί να είναι και ταυτόχρονη (και κατά κανόνα είναι), επέρχεται η διαγραφή της ΕΠΕ, οπότε εκδίδεται και η σχετική ανακοίνωση.

Συνοψίζοντας, **προκειμένου να διαγραφεί μία ΕΠΕ από το ΓΕΜΗ πρέπει να προσκομιστεί στην αρμόδια ΥΓΕΜΗ η ανωτέρω απόφαση της Συνέλευσης των Εταίρων και οι εγκεκριμένες από αυτή οικονομικές καταστάσεις πέρατος εκκαθάρισης. Η εν λόγω απόφαση και οι οικονομικές καταστάσεις καταχωρίζονται στο ΓΕΜΗ, η εταιρεία διαγράφεται και εκδίδεται σχετική ανακοίνωση.**

- 1.3. Στην περίπτωση **του πέρατος εκκαθάρισης ιδιωτικών κεφαλαιουχικών εταιρειών**, μετά την ολοκλήρωση της εκκαθάρισης, ο εκκαθαριστής καταρτίζει οικονομικές καταστάσεις περάτωσης της εκκαθάρισης, τις οποίες εγκρίνουν οι εταίροι με απόφαση τους. Με βάση τις καταστάσεις αυτές ο εκκαθαριστής διανέμει το προϊόν της εκκαθάρισης στους εταίρους και στη συνέχεια μεριμνά για την καταχώριση της ολοκλήρωσης της εκκαθάρισης στο ΓΕΜΗ και τη διαγραφή της εταιρείας από αυτό. Η ανωτέρω διαδικασία περιγράφεται στα άρθρα 104 & 105 του ν. 4072/2012. Δεδομένου δε ότι, όπως και για τις ΕΠΕ,

οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις υπόκεινται σε έγκριση από τους εταίρους και δημοσιότητα στο ΓΕΜΗ (βλ. άρθρα 98 και 100 του ν. 4072/2012), είναι σαφές ότι και οι οικονομικές καταστάσεις πέρατος εκκαθάρισης χρήζουν ανάλογης διαδικασίας. Συνεπώς η έννοια της «μέριμνας» του εκκαθαριστή της παρ. 6 του άρθρου 105 του ν. 4072/2012 συνίσταται στην προσκόμιση στην ΥΓΕΜΗ για καταχώριση α) της απόφασης των εταίρων για την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων πέρατος εκκαθάρισης και την απαλλαγή των εκκαθαριστών και ελεγκτών από κάθε ευθύνη και β) των καταστάσεων αυτών, είτε σε ενιαίο κείμενο είτε σε δύο κείμενα, η ημερομηνία του δευτέρου εκ των οποίων (ήτοι των οικονομικών καταστάσεων) σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι μεταγενέστερη της ημερομηνίας του πρώτου (ήτοι της απόφασης έγκρισής τους). Η ΥΓΕΜΗ καταχωρίζει τα ανωτέρω προσκομισθέντα, διαγράφει την ΙΚΕ και εκδίδει σχετική ανακοίνωση.

Συνοψίζοντας, προκειμένου να διαγραφεί μία ΙΚΕ από το ΓΕΜΗ πρέπει να προσκομιστεί στην αρμόδια ΥΓΕΜΗ η ανωτέρω απόφαση της Συνέλευσης των Εταίρων και οι εγκεκριμένες από αυτή οικονομικές καταστάσεις πέρατος εκκαθάρισης. Η εν λόγω απόφαση και οι οικονομικές καταστάσεις καταχωρίζονται στο ΓΕΜΗ, η εταιρεία διαγράφεται και εκδίδεται σχετική ανακοίνωση.

1.4. Τονίζουμε ότι και στις τρεις ως άνω περιπτώσεις, ο ισολογισμός πέρατος εκκαθάρισης πρέπει να έχει τη μορφή της γνωμ. 312/29-9-2001 του Εθνικού Συμβουλίου Λογιστικής¹.

2. Ο ν. 4072/2012 προβλέπει για τη **λύση των προσωπικών εταιρειών** ότι αυτή **ακολουθείται από την εκκαθάριση εκτός αν οι εταίροι έχουν συμφωνήσει διαφορετικά** (παρ. 1 άρθρου 268 ν. 4072/2012). Συνεπώς, προκειμένου για την οριστική διαγραφή μιας προσωπικής εταιρείας από το ΓΕΜΗ διακρίνουμε τις εξής περιπτώσεις.

2.1. **Όταν μία προσωπική εταιρεία (ΟΕ, ΕΕ) έχει λυθεί και τεθεί σε εκκαθάριση:** Στην περίπτωση αυτή, οι εκκαθαριστές της συντάσσουν ισολογισμό έναρξης και πέρατος εκκαθάρισης και η εταιρεία διαγράφεται από το ΓΕΜΗ **μετά την περάτωση** της εκκαθάρισης, διαδικασία η οποία περιγράφεται στο άρθρο 268² του ν. 4072/2012. Δεδομένου λοιπόν ότι οι

¹ Όπως αναφέρεται στην παρ. 2 της γνωμ. 312/29-9-2001 του Εθνικού Συμβουλίου Λογιστικής «ο Τελικός Ισολογισμός Εκκαθάρισης δεν μπορεί και δεν επιτρέπεται να περιλαμβάνει στο Ενεργητικό του κανένα άλλο στοιχείο εκτός από χρηματικά διαθέσιμα, δηλαδή μετρητά ή καταθέσεις σε τράπεζες, που αντιπροσωπεύουν το τελικό προϊόν της εκκαθάρισης, στο δε Παθητικό του τις οφειλές της εταιρείας προς του μετόχους που αντιπροσωπεύουν είτε μετοχικό κεφάλαιο είτε το προκύψαν πέραν αυτού πλεόνασμα ή ζημία της εκκαθάρισης...»

² Το Άρθρο 268 «Στάδιο εκκαθάρισης» του ν. 4072/2012 (ΦΕΚ 86 Α') έχει ως εξής:

« 1. Αν σε περίπτωση λύσης της εταιρείας οι εταίροι δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, τη λύση της εταιρείας ακολουθεί η εκκαθάριση.

2. Τα ονόματα και η κατοικία των εκκαθαριστών εγγράφονται στο Γ.Ε.ΜΗ. Το ίδιο ισχύει και σε κάθε περίπτωση αντικατάστασης εκκαθαριστή.

3. Οι εκκαθαριστές υπογράφουν υπό την εταιρική επωνυμία με την προσθήκη των λέξεων «υπό εκκαθάριση».

4. Κατά την έναρξη και την περάτωση της εκκαθάρισης οι εκκαθαριστές συντάσσουν ισολογισμό.

εκκαθαριστές της προσωπικής εταιρείας οφείλουν να συντάσσουν ισολογισμό πέρατος εκκαθάρισης, καθίσταται σαφές ότι προκειμένου να γίνει η διαγραφή της εταιρείας από το ΓΕΜΗ οι εκκαθαριστές οφείλουν να προσκομίσουν στην αρμόδια ΥΓΕΜΗ τον ισολογισμό πέρατος εκκαθάρισης, ο οποίος καταχωρίζεται στο ΓΕΜΗ, οπότε η εταιρεία διαγράφεται και εκδίδεται σχετική ανακοίνωση. Διευκρινίζουμε ότι η διαδικασία αυτή έχει εφαρμογή και στην περίπτωση πέρατος του διμήνου μετά την έξοδο εταίρου η οποία κατέστησε μια προσωπική εταιρεία μονοπρόσωπη (άρθρα 267 & 281 του ν. 4072/2012).

2.2. Όταν **μία προσωπική εταιρεία (ΟΕ, ΕΕ) έχει λυθεί χωρίς τη λύση της να ακολουθήσει το στάδιο της εκκαθάρισης διότι οι εταίροι έχουν συμφωνήσει διαφορετικά** (βάσει της παρ. 1 άρθρου 268 του ν. 4072/2012): Αυτό στην πράξη σημαίνει είτε ότι α) στο καταστατικό προβλέπεται η δυνατότητα των εταίρων να αναφέρουν στο συμφωνητικό λύσης τον τρόπο διανομής της εταιρικής περιουσίας και την κάλυψη τυχόν υποχρεώσεων προς τρίτους είτε ότι β) το ίδιο το καταστατικό περιλαμβάνει προβλέψεις για τη διανομή της εταιρικής περιουσίας και την κάλυψη των υποχρεώσεων προς τρίτους σε περίπτωση λύσης της εταιρείας. Διακρίνουμε κατά συνέπεια τις εξής υπο-περιπτώσεις:

2.2.1. Στην περίπτωση κατά την οποία **η λύση επήλθε με απόφαση των εταίρων**, στο ΓΕΜΗ καταχωρίζεται η απόφαση αυτή ή/και το συμφωνητικό λύσης (όπου αναφέρεται ότι έχουν τακτοποιηθεί – διακανονιστεί τα προς τρίτους δικαιώματα & υποχρεώσεις και ότι έχουν διανεμηθεί μεταξύ των εταίρων τυχόν περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας, με άλλα λόγια περιγράφεται μια «οιονεί εκκαθάριση»). Στη συνέχεια, η εταιρεία διαγράφεται και εκδίδεται σχετική ανακοίνωση.

2.2.2. Στην περίπτωση κατά την οποία **η λύση επήλθε λόγω παρόδου του χρόνου διάρκειας**, η ΥΓΕΜΗ αλλάζει αυτεπάγγελτα (ακολουθώντας τη διαδικασία του άρθρου 11³ του ν. 3419/2005) την κατάσταση της

---

5. Μετά την περάτωση της εκκαθάρισης η εταιρεία διαγράφεται από το Γ.Ε.ΜΗ. Τα βιβλία και τα έγγραφα της εταιρείας παραδίδονται προς φύλαξη σε έναν από τους εταίρους ή σε τρίτο. Σε περίπτωση διαφωνίας ο εταίρος ή ο τρίτος ορίζεται από το μονομελές πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.»

³ Στο Άρθρο 11 «Αυτεπάγγελτες καταχωρήσεις, διορθώσεις, μεταβολές και διαγραφές» του ν. 3419/2005 (ΦΕΚ 297 Α') προβλέπεται μεταξύ άλλων ότι :

« 1. Αν υπόχρεος ή τρίτος που έχει ειδικό έννομο συμφέρον, παραλείψουν να υποβάλουν αίτηση καταχώρησης, η αρμόδια υπηρεσία καταχώρησης στο Γ.Ε.ΜΗ. προβαίνει αυτεπάγγελτα, μετά από έλεγχο, στην αναγκαία καταχώρηση, εφόσον διαπιστώνει με βεβαιότητα την ύπαρξη συγκεκριμένων νομικών πράξεων, εγγράφων και δηλώσεων που αφορούν τον υπόχρεο, για τα οποία απαιτείται καταχώρηση στο Γ.Ε.ΜΗ.. Για την ανωτέρω καταχώρηση, οι υπηρεσίες καταχώρησης στο Γ.Ε.ΜΗ. λαμβάνουν υπόψη, ιδίως, τις δικαστικές αποφάσεις που αναγνωρίζουν την εμπορική ιδιότητα προσώπου, προκειμένου να διαπιστώσουν αν αυτό κατατάσσεται μεταξύ των υπόχρεων.

2. Αν ο υπόχρεος ή τρίτος που έχει ειδικό έννομο συμφέρον παραλείψουν να υποβάλουν αίτηση μεταβολής ή Διαγραφής από το Γ.Ε.ΜΗ., η αρμόδια υπηρεσία καταχώρησης στο Γ.Ε.ΜΗ. προβαίνει αυτεπαγγέλτως στη μεταβολή ή τη Διαγραφή των καταχωρήσεων, εφόσον διαπιστώνει με βεβαιότητα ότι τα νομικά γεγονότα, έγγραφα και δηλώσεις που καταχωρήθηκαν ήταν από την αρχή ή κατέστησαν μεταγενέστερα παράνομα, αναληθή ή ανακριβή.

3. Πριν η αρμόδια υπηρεσία καταχώρησης στο Γ.Ε.ΜΗ. προβεί αυτεπαγγέλτως στις πράξεις που προβλέπονται στις προηγούμενες παραγράφους, καλεί εγγράφως τον υπόχρεο είτε να υποβάλει σχετική αίτηση εντός προθεσμίας δέκα (10) εργάσιμων ημερών είτε να εκθέσει τους λόγους για τους οποίους δεν

εταιρείας σε «διαγραφή» (χωρίς να έχει προηγηθεί το «λύση-εκκαθάριση») και εκδίδει σχετική ανακοίνωση.

2.2.3. Στην περίπτωση **λύσης της εταιρείας με δικαστική απόφαση**, στο ΓΕΜΗ καταχωρίζεται η απόφαση αυτή και η εταιρεία διαγράφεται από την ημερομηνία έκδοσης αυτής, εκτός αν ορίζεται αλλιώς στο διατακτικό της. Στη συνέχεια εκδίδεται σχετική ανακοίνωση.

2.2.4. Στην περίπτωση **αποχώρησης εταίρου η οποία καθιστά την προσωπική εταιρεία μονοπρόσωπη ή αποχώρησης του μοναδικού ομορρύθμου εταίρου ετερόρρυθμης εταιρείας**, και εφόσον παρέλθει άπρακτο το δίμηνο που προβλέπεται στις διατάξεις των άρθρων 267 και 281 του ν. 4072/2012, η εταιρεία διαγράφεται αυτεπάγγελα ακολουθώντας τη διαδικασία του άρθρου 11 του ν. 3419/2005 και εκδίδεται σχετική ανακοίνωση.

3. **Τονίζουμε ότι η έννοια της διαγραφής από το ΓΕΜΗ για κάθε νομική μορφή συνίσταται στην πράξη στην ενημέρωση του πεδίου «κατάσταση επιχείρησης» από «λύση - εκκαθάριση» ή «ενεργή» κατά περίπτωση σε «διαγραφή».**

4. Όσον αφορά τα δικαιολογητικά τα οποία πρέπει να υποβάλλονται στην κατά περίπτωση αρμόδια Δ.Ο.Υ. μετά την καταχώριση στο ΓΕΜΗ της διαγραφής ενός υπόχρεου, έχει εκδοθεί η με ΑΠ 1045/10-2-2015 ΠΟΛ του Προϊσταμένου της Γενικής Δ/σης Φορολογικής Διοίκησης (ΑΔΑ : Ψ127Η-Φ90).

Ο Γενικός Διευθυντής

Χρήστος Μπανός

Εσωτ. Διανομή

- Γραφεία κκ. Υπουργού Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας & Τουρισμού
- Γραφείο κ. Γενικού Γραμματέα Εμπορίου & Προστασίας Καταναλωτή
- Γραφείο κ. Γενικού Διευθυντή Αγοράς
- Δ/ση μας (Τμήματα, Α, Β, Γ)

πρέπει να γίνει η καταχώριση, μεταβολή ή Διαγραφή. Αν η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη, η αρμόδια υπηρεσία του Γ.Ε.ΜΗ. προβαίνει αυτεπαγγέλτως στην καταχώριση, στη μεταβολή ή τη Διαγραφή και επιβάλλει στον υπόχρεο και στους νόμιμους εκπροσώπους του πρόστιμο, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 17....»